

de!", *Sukobi oko poziva srpskoj vojsci i ujedinjenja, Pripremanje uvjeta za hitno i bezuvjetno ujedinjenje i Radićeva borba za republiku i "hrvatsku državu u jugoslavenskom jedinstvu"*.

Na kraj uvršten je zaključak na engleskome jeziku, popis literature, kazalo imena i bilješka o autorici.

Knjiga dr. Branke Boban je ujedno i značajan iskorak prema interdisciplinarnoj sintezi navedena perioda, stoga će koristiti ne samo povjesničarima, već i politolozima, pravnicima i sociolozima.

Maja POLIĆ, prof.

Maurizio LEVAK, Slaveni vojvode Ivana, Zagreb 2007.

U Zagrebu je 2007. g. izdavačka kuća Leykam international u suradnji sa Sveučilištem Jurja Dobrile iz Pule tiskala knjigu Maurizia Levaka, *Slaveni vojvode Ivana – Kolonizacija Slavena u Istri u početnom razdoblju franačke uprave*. Knjiga je podijeljena na pet cjelina: 1. *Uvodna razmatranja*, 2. *Pregled pisanih izvora o Slavenima u Istri zaključno s Rižanskim saborom*, 3. *Pregled historiografije*, 4. *Podrijetlo Slavena vojvode Ivana* te 5. *Zaključna razmatranja*. Uz navedeno priložena je bibliografija, kazalo osobnih imena te slikovni prilozi i povijesni zemljovid.

Što se tiče naseljavanja Slavena u Istru autor ističe dvije seobe. Prva je bila u „prvim desetljećima 7. st. “, a druga „od posljednje četvrtine 8. i u 9. st. “ (str. 12).

Maurizio Levak upozorava na relativno slabu neistraženost istarskog ranoga srednjega vijeka, čemu je jedan od razloga i mali broj pisanih izvora. Prvi važan izvor o Slavenima na području Istre jest pismo pape Grgura I. ravenskom egzarhu Kaliniku s kraja VI. st. Uz to pismo važno je i pismo istoga pape salonitanskom biskupu Maksimu te vijesti koje donosi Pavao Đakon. Naposljetku važan pisani izvor za proučavanje povijesti ranosrednjovjekovne Istre predstavlja Rižanski placit.

U poglavlju koje tematizira historiografiju o ranosrednjovjekovnoj Istri autor se osvrće na brojne autore. U njihovu pisanju nastoji pronaći odgovore na tri pitanja: „(1) kada se prvi Slaveni naseljavaju u Istru, (2) odakle je vojvoda Ivan doveo Slavene koje je naselio na općinske i crkvene zemlje i (3) jesu li oni nakon Rižanskog sabora udaljeni iz Istre ili su u njoj ostali“ (str. 19). Tako je dat pregled razmišljanja Pietra Kandlera, Carla de Franchescija, Bernarda Benussija, Bernarda Schiavuzzija, Giovannia De Vergottinija, Ramira Udine, Tadije Smičiklase, Dane Grubera, Luke Kiraca, Milka Kosa, Ernesta Sestana, Matka Rojnića, Bruna Canelle, Ivana Beuca, Vjekoslava Bratulića, Tone Peruška, Miroslava Bertoše, Boge Grafenauera, Amelia Tagliaferrija, Nade Klaić, Michele Torcellan, Giuseppea Cuscita, Jadrana Ferluge, Harolda Krakwinklera, Nevena Budaka, Ive Goldsteina, Petera Štiha, Darka Darovca, Željka Rapanića, Mladena Ančića, Luje Margetića i Darka Dukovskog.

Autor tvrdnju, kako su Slaveni u Istru došli u vrijeme franačke uprave s područja današnje Slovenije, smatra neuvjerljivom. Jednako misli i o tvrdnji kako su ondje došli sa hrvatskoga etničkoga područja. Kolonizacija u Istri, smatra autor, bila je poput sličnih procesa koji su se odvijali po čitavoj franačkoj državi. No, za autora nema dvojbe oko toga da su Slaveni ondje doseljeni i smješteni planski čime je upravljala franačka država preko vojvode Ivana (usp. str. 47-48).

Prvi Slaveni u Istri su se naselili u prvoj polovici VII. stoljeća. Pri tome se naglašavaju geomorfološke značajke Istre te to da je Slavenima daleko pogodniji prostor za naseljavanje predstavljao sjever i središnja Istra, ponajviše zbog tamošnje izoliranosti. No, prema autoru Slaveni naseljeni u vrijeme vojvode Ivana nisu naseljeni sa prostora izvan Istre. Riječ je o unutarnjom istarskom razmještanju Slavena koji su možda čak i bili suprotstavljeni gradskim općinama na čije su zemlje naseljeni (usp. str. 117). Pri tome oni nisu naseljeni u jednakom broju na područjima svih istarskih gradova. Kolonizacija je, smatra autor, bila manjega opsega u sjevernoj i središnjoj Istri zbog tamošnje lošije kvalitete obradivih površina u usporedbi sa zapadnom i južnom stranom poluotoka, ali i drugih razloga (usp. str. 105). Bit spora na saboru u Rižani je, ističe autor, sukob „razvlaštenih i poniženih posjednika“ i vojvode, odnosno nove franačke vlasti (str. 105). Zbog toga je sam vojvoda bio spreman na određene kompromise, a kako ublažiti nezadovoljstvo. Naseljavanje Slavena na zemlje istarskih gradova bila je smišljena politika vojvode Ivana, odnosno franačkih vlasti, kako bi se stvorila baza odanoga stanovništva, čime se namjeravalo oslabiti stari, tada razvlašteni, posjednički sloj te tako razblažiti njihovo nezadovoljstvo (usp. str. 106). Na taj se način, smatra autor, nastojalo dokinuti uporište koje bi bizantska država mogla imati u Istri. Važnog saveznika vojvodinoj politici u Istri predstavljala je crkva.

Autor razmatra i arhitektonske značajke sakralne arhitekture, slikarstvo i kiparstvo koji također svjedoče o karakteru franačkoga, odnosno karolinškog kulturnoga utjecaja.

Ovdje prikazano djelo utkalo je nove niti u mrežu proučavanja istarskog ranog srednjovjekovlja, ali je vjerno predočilo i sve probleme sa kojima se suočavaju njegovi istraživači. Uz to, zbog zanimljivih opažanja i zaključaka ovo djelo predstavlja nezaobilaznu literaturu za upoznavanje istarskoga i hrvatskoga srednjovjekovlja.

Ozren KOSANOVIĆ, prof.